

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi (HE 320/2022 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- perustuslakivaliokunta PeVL 97/2022 vp
- talousvaliokunta TaVL 72/2022 vp

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

Verojaosto on kuullut:

- hallitusneuvos, yksikön päällikkö Jari Salokoski, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Laura Puro, valtiovarainministeriö
- finanssiasiantuntija Jussi Kiviluoto, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Elina Hautakangas, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Lauri Luukkonen, Verohallinto
- tutkimuspäällikkö Olli Ropponen, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- johtava tutkija, tutkimusohjaaja, PhD Marita Laukkanen, FIT Verotutkimuksen huippuyksikkö
- erityisasiantuntija Pekka Montell, Suomen Kuntaliitto
- johtaja Antti Paananen, Energiavirasto
- toiminnanjohtaja Aku Aarva, Energiakaupungit ry

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

- asiantuntija Sampo Seppänen, Energiateollisuus ry
- veroasiantuntija Saara Hietanen, Finnwatch ry
- johtava veroasiantuntija Emmiliina Kujanpää, Keskuskauppakamari
- energia- ja päästökauppa-asiantuntija Heikki Vierimaa, Metsäteollisuus ry
- toiminnanjohtaja Toivo Hurme, Paikallisvoima ry
- ekonomisti Seppo Nevalainen, STTK ry
- veropoliittinen asiantuntija Niko Pankka, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- asianajaja Antti Lehtimaja, Suomen Asianajajaliitto
- toimitusjohtaja Anni Mikkonen, Suomen Tuulivoimayhdistys ry
- toimitusjohtaja Pasi Kuokkanen, Suomen sähkönkäyttäjät ry
- toimitusjohtaja Harri Laurikka, Bioenergia ry
- veroasiantuntija Lauri Lehmusojä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- ekonomisti Roope Ohlsbom, Suomen Yrittäjät ry
- verojohtaja Reijo Salo, Fortum Oyj
- johtaja Maiju Westergren, Helen Oy
- johtaja, yhteiskuntasuhteet Stefan Sundman, UPM-Kymmene Oyj
- verojohtaja Anssi Vesama, Metsä Group
- OTT, dosentti Marianne Malmgrén
- professori Jaakko Ossa
- professori Juha Raitio
- Senior Fellow Timo Viherkenttä

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- BIOS-tutkimusyksikkö
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry
- Kokkolan Energia Oy
- Savon Voima Verkko Oy
- Stora Enso Oyj

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista sekä muutettavaksi elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia. Ehdotuksen taustalla on korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä annettu Euroopan unionin neuvoston asetus (EU) 2022/1854 samoin kuin hallituksen syksyn 2022 talousarvioneuvotteluissa tekemät linjaukset.

Laissa säädettäisiin uudesta, sähköalan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistuvasta 30 prosentin suuruudesta väliaikaisesta verosta. Veroa sovellettaisiin yritysten voitoista maksettavan tuloveron lisäksi eikä vero olisi tuloverotuksessa vähennyskelpoinen. Verovelvollisia olisivat yritykset, jotka tuottavat sähköä ja yritykset, jotka myyvät sähköä joko suoraan loppukäyttäjille tai jälleenmyyntiä varten. Verovelvollisuuden ulkopuolelle rajattaisiin vähäinen sähköliiketoiminta

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

sekä sellaiset sähkön vähittäismyyjät, jotka eivät kuulu konserniin, jolla on sähköntuotantoa, ja joilla ei ole omistuksia sähköntuotantoa harjoittavissa yrityksissä. Veron kohteena olisi sähköalan yritysten sähköliiketoiminnan tulos, joka ylittää kymmenen prosentin suuruisen tuoton laskettuna sähköliiketoimintaan sitoutuneen oman pääoman määrälle. Sähköliiketoiminnan tuloksella tarkoitettaisiin sähköliiketoiminnan verovuodelle jaksotettujen veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen sekä muiden vähennyskelpoisten erien erotusta. Tulojen veronalaisuus ja menojen vähennyskelpoisuus määriteltäisiin eräin poikkeuksin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain säännösten mukaisesti. Myös tulojen ja menojen jaksottamiseen sovellettaisiin elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia. Sähköalan yrityksen mahdollisen ulkomailla sijaitsevan kiinteän toimipaikan tuottamaa tuloa ei otettaisi huomioon sähköliiketoiminnan tuloksessa.

Lain mukaan myös fossiilisten polttoaineiden alan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistettaisiin väliaikaisesti uusi 33 prosentin suuruinen vero. Verovelvollisia olisivat yritykset, joiden liikevaihdosta yli 75 prosenttia muodostuu raakaöljyn tuotannosta, maakaasun tuotannosta, jalostettujen öljytuotteiden valmistuksesta, raakaöljystä tai kivihiihtuotteiden valmistuksesta. Veron kohteena olisi yrityksen elinkeinotoiminnan tulos, joka on yli 120 prosenttia verovuosien 2018—2021 keskimääräisestä elinkeinotoiminnan tuloksesta. Veroa sovellettaisiin tuloveron lisäksi eikä se olisi tuloverotuksessa vähennyskelpoinen.

Molempien voittoverojen verotuksen toimittaisi ja veron kantaisi Verohallinto. Verovelvollisen olisi annettava verotuksen toimittamista varten veroilmoitus. Veroilmoitus annettaisiin ja vero määrättäisiin sekä kannettaisiin jälkikäteen vuoden 2024 aikana Verohallinnon tarkemmin määrittämänä ajankohtana.

Elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin tehtäisiin uusien verojen edellyttämät muutokset.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Niitä sovellettaisiin verovuodelta 2023 toimitettavassa verotuksessa. Lakeja sovellettaisiin kuitenkin vuodelta 2024 toimitettavassa verotuksessa, jos verovelvollisen tilikausi ei pääty vuoden 2023 aikana tai jos verovelvollinen on tämän esityksen antamisen jälkeen muuttanut tilikauttaan siten, että verovuoden 2023 päättymisajankohta on aikaistunut.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä eräin muutoksin.

Ehdotettu sääntely sisältää sekä sähköalan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistuvan 30 prosentin suuruisen väliaikaisen veron että fossiilisten polttoaineiden alan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistuvan 33 prosentin suuruisen väliaikaisen veron.

Valiokunnalla ei ole huomautettavaa ehdotettuun fossiilisten polttoaineiden alan yritysten väliaikaiseen veroon. Myöskään asiantuntijakuulemisissa tästä ei ole ollut huomautettavaa. Saadun selvityksen mukaan Suomessa ei ole tunnistettu sellaisia yrityksiä, jotka olisivat varmuudella ehdotetun fossiilisten polttoaineiden alan yritysten väliaikaisen veron piirissä.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

Jäljempänä esitetyt valiokunnan huomautukset kohdistuvat ehdotettuun sähköalan yritysten voittoihin kohdistuvaan väliaikaiseen veroon.

Perustuslakivaliokunta esittää asiasta antamassaan lausunnossa (PeVL 97/2022 vp), että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksikössä.

Tausta

Esityksen valmisteluun on johtanut täytäntöönpanoa edellyttävä EU-säädös. Esityksen tarkoituksena on täydentää ja täsmentää 6.10.2022 annettua EU-asetusta (EU) 2022/1854 korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä. Vaikka asetukset ovat sinänsä kansallisesti suoraan sovellettavia säännöksiä, sisältää EU-asetus sellaisia kokonaisuuksia, jotka niiden erityispiirteiden vuoksi edellyttävät erillisiä kansallisia täytäntöönpanotoimia. Asetuksessa säädetään muun muassa ylärajasta tiettyjen sähköntuotantomuotojen tuottajien saamille markkinatuloille eli niin sanotusta tuottokaton ja eräisiin öljy- ja kaasualan yhtiöihin sovellettavasta solidaarisuusmaksusta. Sekä tuottokaton että solidaarisuusmaksun on arvioitu olevan Suomen perustuslain näkökulmasta veroja. Tuottokaton ja solidaarisuusmaksun tarkoituksena on kerätä valtiolle tuloa, joka voitaisiin käyttää korkeaa energian hintaa kompensoivien tukitoimien rahoittamiseksi.

Tuottokattoa ja solidaarisuusmaksua koskevat ehdotetut säännökset ovat EU-asetuksessa yleisluonteisia. Niiden ei arvioida täyttävän niitä edellytyksiä, jotka perustuslain 81 §:n 1 momentissa asetetaan verolle. Tämän vuoksi niiden kansallinen täytäntöönpano edellyttää tarkempia kansallisia lain tasoisia säännöksiä.

Esitys liittyy lisäksi hallituksen syksyn 2022 talousarvioneuvotteluissa sopimaan kokonaisuuteen sähkön korkean hinnan vaikutusten lieventämiseksi. Syksyllä 2022 hallituksen talousarvioneuvotteluiden pöytäkirjaan merkittiin, että valmistellaan sähköntuottajien windfall-voittojen verotusta koskeva sääntely.

Suomi on jo toteuttanut tukitoimia korkeiden energiahintojen johdosta, kuten sähköenergian arvonlisäveron alentaminen, tuloverotuksen sähkövähennys sekä sähkötuki pienituloisille kotitalouksille.

Asiantuntijakuulemiset

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa moni piti perusteltuna kerätä sähköalan yritysten saamia ylimääräisiä voittoja, ja ehdotettu malli poikkeuksellisessa tilanteessa nähtiin perusteltuna ratkaisuna.

Erityisesti elinkeinoelämä ja sähköalan toimijat eivät kannattaneet ehdotettua sähköalan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistuvaa väliaikaista veroa ja näkivät, että suomalaiset alan toimijat joutuvat kilpailullisesti huonompaan asemaan kuin muut maat. Tältä osin viitattiin siihen, että ehdotettu malli poikkeaa useilta osin hätätila-asetuksessa määritellyistä markkinatulojen ylärajaa koskevasta mallista, ja siihen, että ehdotettu malli on asetuksen mukaista mallia tiukempi ja ylimitoitettu. Kuulemisissa ongelmana pidettiin myös sitä, että vero ei kohdistu pelkästään ylisuuriin tuottoihin. Ehdotettua omalle pääomalle laskettavaa verovapaata osuutta määrittävää

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

kymmenen prosentin tuottoa pidettiin myös liian matalana ja kritisoitiin myös sitä, että huomioon ei oteta vierasta pääomaa. Kuulemisissa useat näkivät veron ongelmallisena investointien kannalta ja esille nostettiin erityisesti tarpeet investoida puhtaaseen energiaan.

Useat kuultavista korostivat sitä, että ehdotetun sähköalan voittoveron tulee olla kertaluonteinen. Erityisesti tällä nähtiin olevan merkitystä negatiivisten investointivaikutusten osalta. Tilanteessa, jossa vero olisi pysyvä tai edes nähtäisiin mahdollisuus siitä, että vero uusittaisiin, verolla nähtiin olevan negatiivisia vaikutuksia investointeihin.

Kuulemisessa tuotiin esiin toisen suuntaisena näkemyksenä se, että hallituksen esitysluonnoksessa ollut veron ulkopuolelle jäävä omalle pääomalle laskettava viiden prosentin vuotuinen tuotto olisi ollut riittävä eikä sitä olisi tarvinnut nostaa kymmeneen prosenttiin. Samoin kritisoitiin verokannan laskemista 30 prosenttiin lausuntoluonnoksen mukaisesta 33 prosentista. Lisäksi tuotiin esille, että veroprosentin jäädessä 30 prosenttiin olisi varmistettava, että ylisuuret voitot käytetään uusiutuvan energian ja vihreän siirtymän investointeihin eikä kasvaneisiin osinkoihin ja yritysjohdon palkitsemiseen.

Kuulemisissa tuotiin esille myös se, että vero kohtelisi yrityksiä epätasa-arvoisesti ja sattumanvaraisesti pääomarakenteesta riippuen.

Veron suhde EU-asetukseen

Perustuslakivaliokunta on antamassaan lausunnossa (PeVL 97/2022 vp) kehottanut valtiovarainvaliokuntaa varmistautumaan huolellisesti sääntelyn yhteensopivuudesta täytäntöönpanavan EU-oikeuden kanssa. Myös talousvaliokunta on lausunnossaan (TaVL 72/2022 vp) kehottanut valtiovarainvaliokuntaa vielä arvioimaan ehdotuksen EU-oikeudenmukaisuutta samoin kuin verotuottokertymän suhdetta EU-asetuksen mukaiseen vähimmäistasoon.

EU-asetuksessa säädetään yhtäältä jäsenvaltioita velvoittavista toimista sähkön kysynnän ja kokonaiskulutuksen vähentämiseksi (3-5 artiklat), mitkä alentavat energian hintaa, ja toisaalta toimista, joilla jäsenvaltioiden on kerättävä tuloja sähkön loppukäyttäjien tukemiseksi. EU-asetuksen oikeusperusta on SEUT 122 artikla, jonka 1 kohdan mukaan neuvosto voi komission ehdotuksesta päättää jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä taloudellisen tilanteen kannalta aiheellisista toimenpiteistä erityisesti, jos ilmenee suuria vaikeuksia tiettyjen tuotteiden saatavuudessa, ennen kaikkea energia-alalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta muiden perussopimuksissa määrättyjen menettelyjen soveltamista. SEUT 122 artikla kuuluu sopimuksen osastoon talous- ja rahapolitiikka. Asetuksen tarkoituksena ei siten ole harmonisoida sähköön ja energiantuotantoon liittyviä sisämarkkinoita tai harmonisoida jäsenvaltioiden verotusta, vaan päättää kriisiin liittyvistä taloudellisista kysymyksistä.

Asetukset ovat normaalisti jäsenvaltioissa suoraan sovellettavia eivätkä yleensä vaadi tai edes mahdollista erillistä kansallista täytäntöönpanoa. Kysymyksessä oleva EU-asetus on poikkeuksellisen väljästi muotoiltu, ja se antaa jäsenvaltioille hyvin paljon direktiivinomaista harkintavaltaa. Asetuksen muotoiluja voidaan pitää väljinä jopa verrattuna direktiiveihin. Tämän voidaan arvioida kasvattavan kansallisen lainsäätäjän liikkumavaraa suhteessa sellaisiin asetuksiin, jotka on muotoiltu ehdottomasti ja tiukasti.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

Hallituksen esityksen mukaan tarkoituksena on kerätä riittävällä varmuudella vähintään sama tuotto jokaiselta sähköntuottajalta, jonka asetuksen 6 artiklan mukainen markkinatulon yläraja eli tuottokatto keräisi. Kansalliset toimenpiteet kohdistuisivat 7 artiklaa laajemmin ei pelkästään artiklassa lueteltuihin sähköntuottajiin, vaan kaikkeen sähköntuotantotoimintaan sekä sähkönmyyntiin konserniyhtiöstä. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että vero täyttää 8 artiklalla kansalliselle toimenpiteelle asetetut vaatimukset ja on vaikutuksiltaan 6 ja 7 artikloita vastaava. Lisäksi esityksessä on arvioitu, että ehdotettu sähköliiketoiminnan voiton verotus on toimenpiteen 6 ja 7 artiklan toimenpiteitä vähemmän markkinan toimintaa vääristävä.

Saadun selvityksen mukaan voidaan myös arvioida, että EU-asetuksessa säädetty 180 e/MWh tuottoraja ei ole ehdoton yläraja jäsenvaltioiden kansallisille toimenpiteille, vaan siinä on enemmänkin kyse jäsenvaltioiden vähimmäisvelvollisuudesta rajoittaa sähköntuottajien markkinatuloja. Tämä käy ilmi EU-asetuksen 8 artiklasta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat muun muassa pitää voimassa tai ottaa käyttöön toimenpiteitä, joilla rajoitetaan edelleen 7 artiklan 1 kohdassa luetelluista lähteistä sähköä tuottavien tuottajien markkinatuloja, mukaan lukien mahdollisuus tehdä ero eri teknologioiden välillä, sekä muiden markkinaosapuolten markkinatuloja, mukaan lukien sähkökauppaa käyvät markkinaosapuolet. EU-asetuksen on siten katsottu sallivan 6 artiklan tuottokattoa tiukemmat rajoituksen, sähköntuottajien markkinatuloilla.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että välitön verotus ei ole harmonisoitua lukuun ottamatta tilanteita, joissa harmonisoinnista on erikseen säädetty EU-tasolla. Jäsenvaltioilla onkin laaja suvereniteetti välittömän verotuksen suhteen. Välittömän verotuksen sääntely, joka koskee erotuksetta sekä rajat ylittäviä että kotimaisia tilanteita, on vain poikkeuksellisesti katsottu ongelmalliseksi perusvapauksien kuten sijoittautumisvapauden näkökulmasta.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että hallituksen esitys ei ainakaan välittömästi sellaisenaan vaikuta toteuttavan asetuksen mukaista tavoitetta ja viittaa samaansa selvitykseen, jonka mukaan EU-oikeudellisesti merkityksellistä saattaa olla, että siinä missä täytäntöönpanavan asetuksen ensisijainen tarkoitus on alentaa sähkön hintaa, vaikuttaa hallituksen esitys lähinnä ylisuuriksi arvioituihin voittoihin. Tältä osin valtiovarainvaliokunta toteaa, että EU-asetuksen tuottokattoa koskeva sääntely asettaa jäsenvaltiolle velvollisuuden leikata sähköntuottajien markkinatuloja sekä velvollisuuden käyttää näin kerättyjä varoja sähkön loppukäyttäjän tukemiseen. Tältä osin ei ole kyse sähkön tukkumarkkinahinnalle tai vähittäismyyntihinnalle asetettavasta hintakatosta, vaan tulonsiirtomekanismista. Tuottokaton tavoitteena ei siis ole vaikuttaa sähkön hintaan, vaan kerätä sähköyhtiöiden markkinatuloja tukitoimien rahoittamiseen. Näin ollen ehdotetun voittoveron voidaan arvioida toteuttavan samaa tavoitetta kuin EU-asetuksen tuottokatto.

Lisäksi valiokunta tuo esille, että EU-asetuksen tuottokatto ei vaikuttaisi tavoitteestaan huolimatta olevan kovinkaan yhdenmukainen toimi sähköalan markkinatulojen leikkaamiseksi. EU-asetuksessa on nimenomaisia säännöksiä jäsenvaltioiden joustovarasta sekä alas- että ylöspäin samoin kuin siitä, mihin ajankohtaan transaktioita tuottokatto voidaan asettaa. Ne jäsenvaltiot, joilla on jo käytössä yläraja tuottajien tulolle tai sääntelytoimi, jonka puitteissa tuloja siirretään asiakkaille, jäävät tuottokaton ulkopuolelle (7 artikla 2 kohta). Lisäksi EU-asetuksessa sallitaan kansalliset toimet tietyin ehdoin (8 artikla). Saadun selvityksen mukaan tuottokaton täytäntöönpano eri jäsenvaltioissa vaihtelee merkittävästi sekä tuottorajan että soveltamisajan osalta. Tuotto-

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

katon määrä vaihtelee eri jäsenvaltioissa 70—240 euron/MWh välillä vaihdellen myös tuotantomuodon mukaan, ja voimassaoloaika vaihtelee 4 ja 24 kuukauden välillä.

Esimerkiksi Tanskassa tuottokatto koskee asetuksen mukaisia yli yhden megawatin tuotantolaitoksia, joiden 180 euroa megawattitunnilta ylittävistä tulosta leikataan 90 prosenttia, ja tuottokatto on asetettu EU-asetuksessa edellytetyksi ajanjaksoksi 1.12.2022—30.6.2023. Tuottokaton odotetaan kerryttävän reilut 50 miljoonaa euroa. Ruotsin tuottokattomalli on valmistelussa, ja sen on tarkoitus olla voimassa 1.3.—30.6.2023. Ruotsissa esimerkiksi tasesähkömarkkinat olisivat hintakattosäätelyn ulkopuolella. Ruotsin mallin lyhyen voimassaoloajan takia lähtökohdaksi on valittu tuntikohtainen ylituoton tarkastelu, jotta tuottokatolla kerättäisiin edes jotain tuloja. Ruotsissa tuottokertymän arvioidaan jäävän 25 miljoonaan euroon.

Veron laskentapohja ja veron täsmällisyys ja tarkkarajaisuus

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että ehdotetussa sääntelyssä on asianmukaisesti otettu huomioon verovelvollisuuden ala, veron määrä ja sen laskeminen sekä verovelvollisen oikeusturva ja että sääntely täyttää näiltä osin perustuslain 81 §:ssä verolaille asetettavat vaatimukset.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota siihen, että sähkömarkkinalain mukaista erillistilinpäätöstä ei ole voimassa olevan sääntelyn oloissa laadittu verotuksen tarpeisiin eikä sen laadintaan ole muodostunut verotuksen pohjana käytettävän tilinpäätöksen tapaan asianmukaisia, ennakoitavia ja tarkkoja standardeja, sekä toteaa, että sääntelyä olisi syytä tämentää.

Esityksessä ehdotetussa voittoverossa veropohjana ei ole suoraan sähköliiketoiminnan kirjanpidollinen tulos vaan sähköliiketoiminnalle laskettu verotettava tulos, jossa tulon veronalaisuuden ja menon vähennyskelpoisuuden samoin kuin näiden jaksotuskysymysten osalta viitataan ehdotetun lain 6 §:ssä elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin ja sen säännöksiin.

Ehdotettu voittovero ei, niin kuin ei myöskään yleinen elinkeinoverotus, perustu siten suoraan kirjanpitoon vaan verolakiin. Ehdotettua voittoveroa koskevassa lakiehdotuksessa on säädelty veron perusteista pitkälti vastaavalla tarkkuudella kuin esimerkiksi elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa on säädetty elinkeinotoiminnan tuloksen laskennasta. Valtiovarainvaliokunta katsoo, että ehdotus täyttää asianmukaisesti perustuslain 81 §:n 1 momentin verolain tarkkarajaisuusvaatimukset.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on myös tuotu esille, että lakiehdotuksessa on kyse ikään kuin sähköliiketoiminnan tuloksen erottamisesta muusta liiketoiminnasta. Kyse olisi siten vastaavan tyypisestä tilanteesta, jossa eri tuloja ja menoja on jaettava yrityksen eri tulolähteiden välille. Lakiehdotuksessa tulojen ja menojen kuulumisesta sähköliiketoimintaan on ehdotettu säädettyväksi vastaavalla tarkkuudella kuin esimerkiksi elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa on säädetty tulojen ja menojen liittymisestä elinkeinotoimintaan.

Talousvaliokunnan lausunnossa on kiinnitetty huomiota kirjanpitokäytäntöjen erojen vaikutuksiin veron laskentapohjaan. Tältä osin on pidetty tärkeänä vielä arvioida mahdollisuutta lieventää

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

kirjanpitoikäytäntöjen eroja esimerkiksi siten, että varat voidaan arvostaa tuottoprosentin laskentaa varten verotuksen nettovarallisuuden laskennassa noudatettavien periaatteiden mukaisesti. Jos laskennassa noudatettaisiin verotuksen nettovarallisuuden periaatteita, sähköliiketoiminnan nettovarallisuudella tarkoitettaisiin tällöin yrityksen sähköliiketoiminnan varojen ja velkojen erotusta. Tämä voisi osaltaan lieventää kirjanpidon arvostuskäytäntöjen erojen vaikutusta 10 %:n tuoton laskentaan. Muutos lisäisi jossain määrin veron laskentaan liittyvää hallinnollista taakkaa sekä verovelvollisilla että Verohallinnossa. Riippuen verovelvollisten oman pääoman ja nettovarallisuuden erosta muutos voisi keventää joidenkin verotusta, mutta mahdollista myös on, että muutos voisi kiristää joidenkin verovelvollisten verotusta. Koska ei ole selvää, miten muutos vaikuttaisi yksittäisten verovelvollisten tilanteissa, valiokunta ei pidä muutoksen tekemistä perusteltuna.

Valiokunnan yleishuomio esityksestä

Esityksen tavoitteena on panna täytäntöön EU-asetuksen edellyttämät väliaikaiset verotukselliset toimet tavalla, joka ottaa huomioon Suomen energiamarkkinoiden erityispiirteet aiheuttamatta häiriötä sähkömarkkinoilla ja investoinneissa ja joka kohtelee alan toimijoita mahdollisimman tasapuolisesti. Tavoitteena on myös toimien hallinnollinen toteutettavuus ottaen erityisesti huomioon EU-asetuksen edellyttämien toimien kiireellinen ja lyhytkestoinen toteutus.

Samalla esityksen tavoitteena on leikata sähköalan yritysten voittoja kertaluonteisella verolla valtiolle tilanteessa, jossa sähköala tekee merkittäviä voittoja samalla kun sähkön hinnan nousu on johtanut kotitalouksien taloudellisen tilanteen heikentymiseen.

Hallituksen esityksen mukaan verotason mitoituksessa on huomioitu kansallinen tavoite leikata sähköntuottajien voittoja sekä EU-asetuksen mukainen tuottokatto niin, että ehdotettava vero leikkaisi kunkin asetuksen piirissä olevan sähköntuottajan verolla vähennettyjä tuloja riittävällä varmuudella vähintään yhtä paljon kuin EU-asetuksen mukainen tuottokatto. Esityksen mukaan voittoveron soveltaminen koko verovuoteen 2023 kompensoisi riittävällä varmuudella sen, että voittoveroa ei sovellettaisi asetuksen mukaisesti joulukuusta 2022, jolloin sähkön hinta on ollut selkeästi korkeampi kuin se futuurien perusteella vuoden 2023 jälkimmäisellä puoliskolla tulisi olemaan. Ylimääräisen voittoveron tuotto riippuu sähkön hintakehityksestä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta korostaa, että kyse on kertaluonteisesta verosta vallitsevassa poikkeustilanteessa.

Seuraavassa on käsitelty eräitä kuulemisissa esille nousseita kysymyksiä.

Veron soveltaminen Mankala-rakenteissa

Talousvaliokunta on lausunnossaan kehottanut valtiovarainvaliokuntaa arvioimaan, ottaako ehdotettu voittovero asianmukaisesti ja riittävän tasapuolisesti huomioon sähkön tuotannon Mankala-rakenteissa. Lisäksi talousvaliokunta on esittänyt, että valtiovarainvaliokunta arvioisi vielä, ottaako ehdotettu malli riittävällä tavalla huomioon erilaiset sähkön tuotantorakenteet siten, ettei järjestelmä muodostu erilaisia yhtiörakenteita perusteettomasti syrjiväksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

Verotus on lähtökohtaisesti aina luonteeltaan jossain määrin summaarista ja kaavamaisista. Pääoma- tai yritysrahoitteella voi olla muussakin verosääntelyssä vaikutuksia verotettavan tulon laskentaan. Tämä ei tee verolaista syrjivää, sillä periaatteita noudatetaan yhtäläisesti kaikkiin verovelvollisiin. Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan lausuntoon ehdotuksen suhteesta perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteeseen. Nyt ehdotetussa voittoverossa ei tehdä mielivaltaisia eikä kohtuuttomia erotteluita eri pääomarakenteilla tai liiketoimintamalleilla toimivien yritysten välillä.

Mankala-yhtiöitä ei ole nimenomaisesti vapautettu voittoveron soveltamisesta. Koska verotus kohdistuu sähköliiketoiminnan voittoon, ei vero käytännössä kohdistuisi itse Mankala-yhtiöihin johtuen Mankala-yhtiöiden omakustannushinnoittelusta. Mankala-yhtiön osakkaisiin ehdotettu voittovero kohdistuisi silloin, kun ne myyvät Mankala-yhtiöltä hankkimaansa sähköä sähkömarkkinoilla. Osakkaan omassa toiminnassa kulutettuun sähköön vero ei kohdistuisi.

Kun Mankala-yhtiön sähköliiketoiminnassa ei synny veronlaista tuloa, sen verotuksessa ei voida lukea hyväksi kyseisen yhtiön oman pääoman perusteella laskettavaa 10 %:n suuruista verovapaan tuoton osuutta. Näissä tilanteissa valiokunta katsoo tältä osin perustelluksi säätää, että Mankala-yhtiön omapääoma voitaisiin ottaa huomioon Mankala-yhtiön osakkeen omistajan verotuksessa. Tämän johdosta 12 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti ja lain 6 §:ään uusi 4 momentti.

Lain 12 §:n 2 momenttiin lisättäisiin niin sanottu Mankala-yhtiöitä koskeva erityissäännös. Säännöksen mukaan verovelvollisen vaatimuksesta Mankala-yhtiön osakkaan omaan pääomaan lisättäisiin Mankala-yhtiön hankintameno. Koska tällä lisäyksellä osakkeiden hankintameno otetaan huomioon osakkaan omassa pääomassa kahteen kertaan, lisäyksen jälkeen lisäyksen jälkeisestä laskennallisesta oman pääoman määrästä vähennettäisiin osuus verovelvollisen sähköliiketoiminnan sidotun oman pääoman erien ja sijoitetun vapaan oman pääoman erien määrästä, joka vastaa edellä mainittujen osakkeiden hankintamenon osuutta verovelvollisen sähköliiketoiminnan eriytetyn tilinpäätöksen taseen loppusummasta. Hallituksen esityksessä ehdotetut 2 ja 3 momentti siirtyisivät 3 ja 4 momentiksi.

Ehdotettavalla muutoksella oman pääoman tuoton pohjaan lisättäisiin koko Mankala-yhtiön hankintameno siitä riippumatta, onko osakkeiden hankinta rahoitettu omalla vai vieraalla pääomalla. Tämä tarkoittaa sitä, että vieraan pääoman kustannus muuntuu oman pääoman kustannukseksi. Tämän vuoksi korkomenojen vähentämiselle ei ole enää perusteita. Korot eivät voi olla vähennyskelpoisia, jos myös velkarahoitetulle Mankala-sijoitukselle saa laskennallisen 10 %:n verovapaan tuoton. Ehdotetaan, että 6 §:n 4 momentiksi lisätään säännös korkomenojen vähennyskelpottomuudesta.

Ehdotetuilla muutoksilla lievennetään sitä, että Mankala-yhtiöiden liiketoimintamalli siirtää sähköliiketoiminnan tuottoja Mankala-yhtiön verottomasta sähköntuotannosta sen omistajan veronalaiseksi tuloksi siinä tapauksessa, että omistajayhtiö myy sähköä markkinoille.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

Sisäinen sähköliiketoiminta

Valiokunnan kuulemisissa useat toivat esille sen, että ehdotetun lain 10 §:ssä sisäistä sähköliiketoimintaa koskevan määritelmän sitominen konserniavustuslain mukaiseen 90 prosentin omistusosuuteen on liian tiukka ja että sen sijaan tulisi käyttää verotusmenettelylain 31 §:n mukaista konserniyhteysmääritelmää eli 50 prosentin omistussuorajaa. Ottaen huomioon, että sisäisen sähköliiketoiminnan osalta kyse on puhtaasti verotusta varten tehtävästä oikaisusta, johon ei liity vähemmistöosakkaan suojaa koskevia näkökohtia samalla tavalla kuin konserniavustuslainsäädännössä, valiokunta pitää perusteltuna muuttaa ehdotettua 10 §:ää tältä osin.

Valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna, että säännökseen sisällytettäisiin vaatimus siitä, että konserniyhteys on kestänyt koko verovuoden, jotta ei voitaisi erilaisin yritysjärjestelyin vaikuttaa edellytyksen täyttymiseen. Koska vero kohdistuu vain kotimaiseen toimintaan, pykälässä säädettäisiin vastaavasti, että verovelvolliseen konserniyhteydessä olevan yrityksen tulisi olla kotimainen. Lisäksi edellytyksenä olisi, että konserniyhteydessä olevan yrityksen muiden toimintojen sähkönhankinnan nettokustannuksia ei ole samanaikaisesti otettu huomioon muualla sähköliiketoiminnan tuloksen laskennassa. Tätä koskeva säännös sisältyy jo kyseisen pykälän 5 momenttiin hallituksen esityksessä.

Näiden muutosten johdosta lain 12 §:n 3 momentin teksti ”saman konsernin” muutettaisiin muotoon ”verovelvolliseen konserniyhteydessä olevien”.

Pienimuotoinen toiminta

Eräät kuultavat toivat esille sen, että esityksessä ehdotettu soveltamisraja ei rajaa riittäväällä tavalla pieniä sähköntuottajia soveltamisalan ulkopuolelle, sillä pienikin sähköliiketoiminta voi tulla ehdotetun voittoveron piiriin, jos se muodostaa riittävän suuren (yli 10 prosenttia) osuuden yhtiön liiketoiminnasta. Nyt esityksessä ehdotetulla muotoilulla vero voisi kohdistua jo absoluuttisella liikevaihdolla mitattuna hyvinkin pienimuotoiseen toimintaan. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa poistettavaksi kriteerin siitä, kuinka suuren osuuden sähköliiketoiminnan liikevaihto muodostaa kokonaisliikevaihdosta. Veron piiriin tulisivat yritykset, joiden sähköliiketoimintojen yhteinen liikevaihto on vähintään 500 000 euroa. Tätä koskeva muutos tehtäisiin ehdotetun uuden lain 3 §:ään, jossa säädetään verovelvollisuudesta.

Muuta

Lakiehdotuksessa käytettyjen termien osalta kuulemisessa ehdotettiin selkiytettävän sitä, mitä yhteisöillä ja yhtymillä tarkoitetaan lakiehdotuksessa. Valiokunta ehdottaa tältä osin viitattavaksi tuloverolain asianmukaisiin säännöksiin ja siinä käytettyihin termeihin. Tätä koskevat muutokset sisältyvät lain 3 §:n 2 momenttiin ja 13 §:n 2 momenttiin. Tämän lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä lähinnä kirjoitusvirheen tyyppisiä korjauksia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 320/2022 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 320/2022 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Sähköalalla toimivien yritysten ja fossiilisten polttoaineiden alalla toimivien yritysten voitoista on suoritettava valtiolle veroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Verovuosi

Verovuosi on verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 §:n 2 momentin mukainen verovuosi.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

2 luku

Sähköalan voittoveron suorittamisvelvollisuus ja määrä

3 §

Verovelvollisuus

Sähköalan voittoveroa on velvollinen suorittamaan sähkömarkkinoilla toimiva yritys, joka harjoittaa sähkömarkkinalain (588/2013) 3 §:n 13 kohdassa tarkoitettua sähköntuotantoa tai mainitun lain 3 §:n 11 kohdassa tarkoitettua sähkötoimitusta (*sähköliiketoiminta*), jos:

- 1) yritys ei ole 13 §:ssä tarkoitettu fossiilisten polttoaineiden alalla toimiva yritys; ja
- 2) yrityksen sähköliiketoimintojen yhteinen liikevaihto on vähintään:
~~a) 10 prosenttia yrityksen liikevaihdosta; tai~~
b) 500 000 euroa.

Yrityksellä tarkoitetaan tuloverolain (1535/1992) 3 §:ssä tarkoitettua yhteisöä, mainitun lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua elinkeinoyhtymää tai sellaista luonnollista henkilöä, joka harjoittaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaista liike- ja ammatti-toimintaa.

Yritys, joka on tuloverolain ~~(1535/1992)~~ 9 §:ssä tarkoitettulla tavalla rajoitetusti verovelvollinen, on velvollinen suorittamaan veroa vain, jos sillä on Suomessa elinkeinon harjoittamista varten mainitun lain 13 a §:ssä tarkoitettu kiinteä toimipaikka.

4 §

Sähkön vähittäismyyntiä harjoittavan yrityksen verovapaus

Sähköliiketoimintaa harjoittava yritys on verosta vapaa, jos sen sähköliiketoiminta on sähkömarkkinalain 3 §:n 12 kohdassa tarkoitettua sähkön vähittäismyyntiä.

Verovapauden edellytyksenä on lisäksi, että:

- 1) yritys ei harjoita sähkömarkkinalaissa tarkoitettua sähköntuotantoa;
- 2) yritys ei ole konserniyhteydessä yritykseen, joka harjoittaa sähkömarkkinalaissa tarkoitettua sähköntuotantoa; ja
- 3) yritys tai siihen konserniyhteydessä oleva yritys ei suoraan tai välillisesti omista osakkeita tai osuuksia sellaisessa sähköntuotantoa harjoittavassa yrityksessä, jonka osakkeiden tai osuuk-sien omistus oikeuttaa yrityksen hankkimaan sähköä käypää hintaa alempaan hintaan.

Yritykset ovat tässä pykälässä tarkoitettulla tavalla konserniyhteydessä toisiinsa, jos yrityksellä on toisessa yrityksessä määräysvalta tai kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta molemmissa yrityksissä verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

5 §

Veron määrä

Sähköalan voittoveron määrä on 30 prosenttia sähköliiketoiminnan tuloksesta siltä osin kuin se ylittää 10 prosentin vuotuisen tuoton verovelvollisen sähköliiketoiminnan oikaistun oman pääoman määrälle (*tuottorajan ylittävä voitto*).

6 §

Sähköliiketoiminnan tuloksen laskeminen

Verotusta toimitettaessa sähköliiketoimintaan liittyvät veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot sekä muut vähennyskelpoiset erät jaksotetaan verokauden tuotoiksi ja kuluiksi. Sähköliiketoiminnan tulos on verokauden tuottojen ja kulujen erotus.

Sähköliiketoiminnan tulosta laskettaessa:

- 1) sähköliiketoiminnan tulojen veronalaisuuteen sovelletaan, mitä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain II osan 1 luvussa säädetään tulon veronalaisuudesta;
- 2) sähköliiketoiminnan menojen ja muiden erien vähennyskelpoisuuteen sovelletaan, mitä mainitun lain II osan 2 luvussa säädetään menon vähennyskelpoisuudesta;
- 3) sähköliiketoimintaan liittyvien tulojen ja menojen jaksottamiseen sovelletaan, mitä mainitun lain III osassa säädetään tulon ja menon jaksottamisesta;
- 4) sähköliiketoiminnan tuloksen laskentaan sovelletaan lisäksi, mitä mainitun lain IV osassa säädetään;
- 5) irtaimen käyttöomaisuuden poistoihin sovelletaan mainitun lain lisäksi koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden korotetuista poistoista verovuosina 2020—2025 annettua lakia (1572/2019).

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, sähköliiketoiminnan tulosta laskettaessa korkojen vähennyskelpoisuuteen ei sovelleta elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 18 a §:ää.

Jos verovelvollinen esittää 12 §:n 2 momentissa mainitun vaatimuksen, sähköliiketoiminnan koroista on vähennyskelpvontona se suhteellinen osuus, joka saadaan jakamalla verovelvollisen verovuotta edeltävän vuoden sähköliiketoiminnan tilinpäätöksen mukainen hankintameno jäljempänä 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuista osakkeista verovelvollisen sähköliiketoiminnan eriytetyn tilinpäätöksen taseen loppusummalla. (Uusi 4 mom.)

7 §

Sähköliiketoiminnan menojen jaksottaminen

Verovelvollisen elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 30 §:ssä tarkoitetun käyttöomaisuuden menojäätöspoistoista otetaan huomioon sähköliiketoiminnan menojäätöspoistona se suhteellinen osuus, joka vastaa sähköliiketoiminnan irtaimen kuluvan käyttöomaisuuden tuloslaskelman poistojen suhdetta verovelvollisen kaikkiin irtaimen kuluvan käyttöomaisuuden tuloslaskelman mukaisiin poistoihin.

Tämän lain mukaisessa verotuksessa verovuoden poistot tehdään vastaavista poistamattomista olevista hankintamenoista kuin ~~verovelvollisen~~ saman verovuoden tuloverotuksessa. Tämän

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

lain mukaisessa verotuksessa poistot, varaukset ja muut tahdonvaltaiset vähennysvaatimukset tulee tehdä vastaavalla tavalla kuin samalta verovuodelta toimitettavassa tuloverotuksessa.

8 §

Verovelvollisen vähäinen muu liiketoiminta

Jos verovelvollisella on vähäistä muuta liiketoimintaa, katsotaan vähäinen muu liiketoiminta osaksi verovelvollisen sähköliiketoimintaa sähköliiketoiminnan tulosta laskettaessa.

Vähäisellä muulla liiketoiminnalla tarkoitetaan liiketoimintaa:

- 1) joka ei ole sähköverkkotoimintaa tai sähköliiketoimintaa; ja
- 2) jonka liikevaihto on vähemmän kuin 10 prosenttia verovelvollisen liikevaihdosta ja vähemmän kuin 500 000 euroa.

9 §

Kiinteään toimipaikkaan liittyvät tilanteet

Jos verovelvollisella on kiinteä toimipaikka ulkomailla:

- 1) kiinteän toimipaikan tuottamaa tuloa ei lueta verovelvollisen sähköliiketoiminnan veronalaiseksi tuloksi; ja
- 2) kiinteän toimipaikan tuottaman tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja korot eivät ole vähennyskelpoisia verovelvollisen sähköliiketoiminnan tuloista.

10 §

Sisäinen sähköliiketoiminta

Verovelvollisen sähköliiketoiminnan tuloksessa ei oteta huomioon tulosta, joka on syntynyt sisäisestä sähköliiketoiminnasta, jonka liikevaihto sisältyy verovelvollisen sähköliiketoiminnan liikevaihtoon.

Sisäisellä sähköliiketoiminnalla tarkoitetaan sähkön tuotantoa tai toimitusta verovelvollisen sähköliiketoiminnasta kulutettavaksi verovelvollisen tai siihen konserniyhteydessä olevan yrityksen muussa liiketoiminnassa.

Sisäisestä sähköliiketoiminnasta syntyneeksi tulokseksi katsotaan se suhteellinen osuus sähköliiketoiminnan tuloksesta, joka vastaa verovelvollisen tai siihen konserniyhteydessä olevien yritysten muiden toimintojen sähkönhankinnan nettokustannusten suhdetta verovelvollisen sähköliiketoiminnan liikevaihtoon.

Verovelvollinen ja toinen yritys ovat tässä pykälässä tarkoitettulla tavalla konserniyhteydessä toisiinsa, jos verovelvollisella on toisessa yrityksessä määräysvalta, toisella yrityksellä on verovelvollisessa määräysvalta tai kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta sekä verovelvollisessa että toisessa yrityksessä verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla. (Uusi 4 mom.)

Edellä tässä pykälässä tarkoitettujen verovelvolliseen konserniyhteydessä olevan yrityksen muiden toimintojen sähkönhankintojen nettokustannusten ottaminen huomioon verovelvollisen sisäisen sähköliiketoiminnan tuloksen laskemisessa edellyttää, että:

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

1) tämän pykälän 4 momentissa tarkoitettu konserniyhteys verovelvollisen ja toisen yrityksen kesken on kestänyt koko verovuoden; ~~verovelvollinen ja saman konsernin yritys ovat konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain (825/1986) 2 §:ssä tarkoitettuja osakeyhtiöitä tai osuuskuntia;~~

2) ~~verovelvollisen ja saman konsernin yrityksen välillä on mainitun lain 3 §:ssä tarkoitettu omistusyhteys~~ verovelvolliseen konserniyhteydessä oleva yritys on kotimainen; ja

3) ~~verovelvollinen ja saman konsernin yritys täyttävät mainitun lain 7 §:ssä säädetty edellytykset.~~ verovelvolliseen konserniyhteydessä olevan yrityksen muiden toimintojen sähkönhankinnan nettokustannuksia ei ole samanaikaisesti otettu huomioon verovelvolliseen konserniyhteydessä olevan yrityksen omassa sähköliiketoiminnan tuloksen laskennassa tai toisen verovelvolliseen konserniyhteydessä olevan yrityksen sähköliiketoiminnan tuloksen laskennassa.

~~Edellä tässä pykälässä tarkoitetut saman konsernin yrityksen muiden toimintojen sähkönhankinnan nettokustannukset otetaan huomioon verovelvollisen sisäisen sähköliiketoiminnan tuloksen laskemisessa vain siltä osin kuin niitä ei samanaikaisesti oteta huomioon saman konsernin yrityksen omassa 1 momentin mukaisessa sähköliiketoiminnan tuloksen laskennassa tai toisen saman konsernin yrityksen 1 momentin mukaisessa sähköliiketoiminnan tuloksen laskennassa.~~

11 §

Tappiontasaus konsernissa

Verovelvollisen sähköliiketoiminnan tuloksesta ennen tuottorajan ylittävän voiton laskemista voidaan vähentää saman konsernin yrityksen sähköliiketoiminnan tappiollinen tulos.

Vähennyksen tekeminen edellyttää, että:

1) verovelvollinen ja saman konsernin yritys ovat velvollisia suorittamaan sähköalan voittoveroa 3 §:n perusteella, eikä niitä ole vapautettu veron suorittamisvelvollisuudesta 4 §:n perusteella;

2) verovelvollinen ja saman konsernin yritys ovat konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain 2 §:ssä tarkoitettuja osakeyhtiöitä tai osuuskuntia;

3) verovelvollisen ja saman konsernin yrityksen välillä on mainitun lain 3 §:ssä tarkoitettu omistusyhteys; ja

4) verovelvollinen ja saman konsernin yritys täyttävät mainitun lain 7 §:ssä säädetty edellytykset.

Verovelvollisen on vaadittava saman konsernin yrityksen sähköliiketoiminnan tappion vähentämistä verovuoden veroilmoituksella.

Jos useampi verovelvollinen vaatii vähennystä saman yrityksen sähköliiketoiminnan tappiollisesta tuloksesta, vähennetään tappiollinen tulos vähennystä vaatineiden verovelvollisten verotuksessa niiden sähköliiketoiminnan tulosten suhteessa.

Verovuoden sähköliiketoiminnan tappiollisella tuloksella tarkoitetaan sitä määrää, jolla sähköliiketoiminnan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneiden menojen, muiden vähennyskelpoisten erien sekä vähennyskelpoisten korkojen yhteismäärä verovuonna ylittää sähköliiketoiminnan veronalaisten tulojen yhteismäärän. Sähköliiketoiminnan tappiollisen tuloksen laskemiseen sovelletaan, mitä 6—9 §:ssä säädetään sähköliiketoiminnan tuloksen laskemisesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

12 §

Sähköliiketoiminnan oikaistu oma pääoma

Sähköliiketoiminnan oikaistu oma pääoma lasketaan vähentämällä verovelvollisen verovuotta edeltävän vuoden sähkömarkkinalain 78 §:ssä tarkoitetusta sähköliiketoiminnan eriytetyn tilinpäätöksen oman pääoman määrästä:

1) sähköliiketoiminnan taseeseen sisältyvän kiinteän toimipaikan toimintaan sitoutuneen oman pääoman määrä; ja

2) sisäisen sähköliiketoiminnan osuus sähköliiketoiminnan omasta pääomasta.

Verovelvollisen vaatimuksesta lisätään verovelvollisen edeltävän vuoden sähkömarkkinalain 78 §:ssä tarkoitettuun sähköliiketoiminnan eriytetyn tilinpäätöksen oman pääoman määrään, ennen 1 momentin mukaista oikaisua verovelvollisen verovuotta edeltävän vuoden sähköliiketoiminnan eriytetyn tilinpäätöksen mukainen hankintameno sen omistamissa osakkeissa sellaisissa yhtiöissä, joiden yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeenomistajat ovat oikeutettuja saamaan yhtiön suoraan tai välillisesti tuottaman sähköön omakustannusperusteiseen hintaan. Osakkeiden hankintamenosta vähennetään se suhteellinen osuus verovelvollisen sähköliiketoiminnan sidotun oman pääoman erien ja sijoitetun vapaan oman pääoman erien määrästä, joka vastaa edellä mainittujen osakkeiden hankintamenon osuutta verovelvollisen sähköliiketoiminnan eriytetyn tilinpäätöksen taseen loppusummasta. (Uusi 2 mom.)

Kiinteän toimipaikan toimintaan sitoutuneen oman pääoman määrä saadaan vähentämällä kiinteän toimipaikan varoista kiinteän toimipaikan velat.

Sisäisen sähköliiketoiminnan osuus sähköliiketoiminnan omasta pääomasta on se suhteellinen osuus sähköliiketoiminnan omasta pääomasta, joka vastaa verovelvollisen muiden liiketoimintojen ja verovelvollisen verotuksessa 10 §:n perusteella huomioon otettujen verovelvolliseen konserniyhteydessä olevien yritysten sähkönhankinnan nettokustannusten suhdetta verovelvollisen sähköliiketoiminnan liikevaihtoon.

3 luku

Fossiilisten polttoaineiden alan voittoveron suorittamisvelvollisuus ja määrä

13 §

Verovelvollisuus

Fossiilisten polttoaineiden alan voittoveroa on velvollinen suorittamaan yritys, jonka liikevaihdosta yli 75 prosenttia muodostuu yhdestä tai useammasta seuraavasta toiminnosta:

1) raakaöljyn tai maakaasun tuotanto;

2) jalostettujen öljytuotteiden valmistus raakaöljystä; ja

3) kivihiilituotteiden valmistus (*fossiilisten polttoaineiden alalla toimiva yritys*).

Yrityksellä tarkoitetaan tuloverolain 3 §:ssä tarkoitettua yhteisöä, mainitun lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua elinkeino-yhtymää tai sellaista luonnollista henkilöä, joka harjoittaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaista liike- ja ammattitoimintaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

Yritys, joka on tuloverolain 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla rajoitetusti verovelvollinen on velvollinen suorittamaan veroa vain, jos sillä on Suomessa elinkeinon harjoittamista varten mainitun lain 13 a §:ssä tarkoitettu kiinteä toimipaikka.

14 §

Veron määrä

Fossiilisten polttoaineiden alan voittoveron määrä on 33 prosenttia vertailurajan ylittävästä voitosta.

Vertailurajan ylittävällä voitolla tarkoitetaan sitä määrää, jolla verovelvollisen verovuoden elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu elinkeinotoiminnan tulos ylittää 120 prosenttia mainitussa pykälässä tarkoitetun elinkeinotoiminnan tuloksen keskiarvon verovuosilta 2018—2021.

Jos verovuosien 2018—2021 elinkeinotoiminnan tulosten keskiarvo on negatiivinen, tai jos verovelvollinen ei ole harjoittanut elinkeinotoimintaa verovuosina 2018—2021, käytetään veron määrää laskettaessa verovuosien 2018—2021 elinkeinotoiminnan tulosten keskiarvona nollaa euroa.

Jos verovelvollinen ei ole harjoittanut elinkeinotoimintaa kaikkien verovuosien 2018—2021 aikana, lasketaan keskiarvo 1 momentissa tarkoitettua vertailua varten niiltä verovuosilta, joiden aikana verovelvollinen on harjoittanut elinkeinotoimintaa.

4 luku

Verotuksen toimittaminen ja ilmoittamisvelvollisuus

15 §

Verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuus

Verovelvollinen tai 4 §:ssä tarkoitettu sähkön vähittäismyyntiä harjoittava yritys on velvollinen antamaan verovuodelta veroilmoituksen Verohallinnolle. Veroilmoituksessa on oltava verotuksen toimittamista ja veron määräämistä varten tarvittavat tiedot.

Verovelvollisen on annettava veroilmoitus sähköisesti. Verohallinto voi erityisestä syystä hyväksyä ilmoituksen antamisen paperisena.

Verovelvollisen velvollisuuteen antaa tietoja verotuksen toimittamista tai verotusta koskevaa muutoksenhakua varten sovelletaan tämän lain lisäksi, mitä verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuudesta verotusmenettelystä annetun lain 8, 9, 11, 13 ja 14 §:ssä säädetään.

Verohallinto antaa tarkemmat määräykset veroilmoituksen antamisajankohdasta, veroilmoituksella ilmoitettavista tiedoista sekä ilmoituksen antotavasta.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

16 §

Verotuksen toimittaminen

Verohallinto toimittaa verotuksen ja määrää veron verovelvollisen maksettavaksi.

Verotuksen yleisiin menettelysäännöksiin ja verotuksen toimittamiseen sovelletaan verotusmenettelystä annetun lain 4 lukua, lukuun ottamatta mainitun luvun 32 c, 34, 34 a, 35—37 ja 39 §:ää.

Veronkorotukseen sovelletaan verotusmenettelystä annetun lain 32 ja 32 a §:ää siten, että mainitun lain 32 a §:ssä tarkoitettuna lisättynä tulona pidetään lisäystä tämän lain 5 §:ssä tarkoitettuun tuottorajan ylittävään voittoon tai tämän lain 14 §:ssä tarkoitettuun vertailurajan ylittävään voittoon.

Verovelvolliselle lähetetyn asiakirjan oikaisemiseen, täydentävään verotuspäätökseen, verotarkastukseen, verotuksen oikaisuun ja muuttamiseen, ja seurannaismuutokseen sovelletaan verotusmenettelystä annettua lakia.

17 §

Verotuksen päättyminen

Verovelvollisen verotus päättyy verotuspäätökseen merkittynä päivänä.

Verovelvollisen verotus päättyy viimeistään verovuoden päättymistä seuraavan kalenterivuoden lokakuun lopussa.

18 §

Verotuspäätös

Verovelvolliselle lähetetään verotuksesta verotuspäätös selvityksineen verotuksen perusteista ja ohjeet siitä, miten verotukseen voidaan hakea muutosta. Selvitykseen merkitään tiedot verovelvollisen 5 §:ssä tarkoitettusta tuottorajan ylittävstä voitosta tai 14 §:ssä tarkoitettusta vertailurajan ylittävstä voitosta, veron ja maksujen määrästä, palautettavasta verosta sekä verovelvollisen yksilöintitiedot ja verotuksen toimittanut viranomainen yhteystietoineen.

19 §

Veronkanto

Veron kanton, perintään ja palauttamiseen sovelletaan veronkantolakia (11/2018) ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

20 §

Palautettavalle määrälle maksettava korko

Jos veroa palautetaan verotuksen oikaisun tai muutoksenhaun johdosta, palautettavalle verolle maksetaan veronkantolaissa säädetty hyvityskorko.

5 luku

Erinäiset säännökset

21 §

Ennakkoratkaisu

Verohallinto voi verovelvollisen kirjallisesta hakemuksesta antaa verotusmenettelystä annetun lain 85 §:n mukaisen ennakkoratkaisun tämän lain soveltamisesta.

22 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä verotusmenettelystä annetussa laissa säädetään.

Ennakkoratkaisuun saa hakea muutosta siten kuin verotusmenettelystä annetun lain 85 a §:ssä säädetään.

23 §

Verohallinnon tiedonsaanti ja tarkastusoikeus

Verohallinnon oikeuteen saada salassapitosäynnösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä verotusta tai muutoksenhakua koskevan asian käsittelyä varten tietoja sivulliselta ja viranomaiselta sekä oikeuteen tarkastaa ne asiakirjat, joista sivullisen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja voi olla saatavilla sovelletaan verotusmenettelystä annetun lain 19–22, 22 a, 23, 23 a, 23 c, 24 ja 25 §:ää.

24 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus veron lainvastaisesta välttämisestä ja sen yrittämisestä säädetään rikoslain (39/1889) 29 luvun 1—3 §:ssä.

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan verovuodelta 2023 toimitettavassa verotuksessa. Jos verovelvollisella ei pääty tilikautta kalenterivuoden 2023 aikana, sovelletaan lakia yrityksen verovuodelta 2024 toimitettavassa verotuksessa.

Jos päätös verovelvollisen tilikauden muuttamisesta on tehty 1.12.2022 tai sen jälkeen niin, että vuonna 2023 päättyvä verovuosi päättyy ennen 31.12.2023, sovelletaan tätä lakia kuitenkin verovelvollisen verovuosiin 2023 ja 2024.

2.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 16 §:n 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 308/2019, ja

lisätään 16 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 859/1981, 1164/1990, 717/2004, 1134/2005, 1077/2008, 987/2012 ja 308/2019, siitä lailla 1087/2014 kumotun 11 kohdan tilalle uusi 11 kohta seuraavasti:

16 §

Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole:

10) muuhun omaisuuteen kuuluvan tuloverolain 53 a §:ssä tarkoitetun osakslainan sekä muun, muussa kuin tulohankkimistarkoituksessa annetun saamisen menetys;

11) sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista annetun lain (/) nojalla suoritettavat verot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö VaVM 44/2022 vp

Helsingissä 21.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Sari Multala kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
varajäsen Inka Hopsu vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tarja Järvinen